

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

Ro‘yxatga olindi:
№ BD-60810900 – 2.07
“14” 2024 yil

TASDIQLAYMAN”
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
q.x.f.d., professor
Elmurodov A.A.
“14” 2024

**DON VA DUKKALI EKINLARNI OZUQA UCHUN YETISHTIRISH
TEXNOLOGIYASI**

**ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUSI)
(Sirtqi ta’lim 4-bosqich talabalari uchun)**

Bilim sohasi: 800000 - Qishloq, o‘rmon, baliq xo‘jaligi va veterinariya
Ta’lim sohasi: 810000 - Qishloq xo‘jaligi
Ta’lim yo‘nalishi: 60810900 - Agronomiya (yem – xashak ekinlari)

Samarqand – 2024

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 202_ yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

- B.X. Quldoshev** - SamVMI "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedra dotsenti, q.x.f.f.d., (PhD).
F.O. Kaxramonova - SamVMI "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedra assistenti.
G'.B. Obro'yev - SamDVMChBU "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedra assistenti, q.x.f.f.d., (PhD).

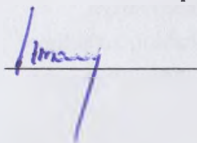
Taqrizchilar:

A.L. Sanaqulov - Sharof Rashidov nomidagi SamDU Biokimyo instituti professori, qishloq xo'jalik fanlari doktori.

S.T. Sanayev - Samarqand Agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar Instituti "O'simlikshunoslik va meva sabzavotchilik" kafedra mudiri, q.x.f.d. professor

Fanning ishchi o'quv dasturi "O'simlikshunoslik va yem- xashak yetishtirish" kafedrasining 2024 yil "____" ____dagi "____" -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

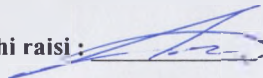
Kafedra mudiri:

Xalilov N.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Agrotexnologiya" fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2024yil ____dagi ____-sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi:

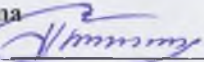

Berdimuratov E.X.

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma

boshlig'i professor :v.b.

Ro'ziqulov R.F.

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: **Ddeouyt 2706**

Fan nomi: **Don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi.**

Semestr/yil: **7-semestr/2024-2025-o'quv yili**

Kafedra: O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish

Soatlar/kreditlar: **6,0 ECTS (28 auditoriya soati, 152 soat mustaqil ta'lim)**

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim	Jami
6	12	152	180

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: **O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish**

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 5-o'quv binosi, 510-xona**

Telefon: +99890-227-81-81 ish telefoni; mobil: +99890-227-81-81

E.mail. muniraaxtamova@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad - "Don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi" fanining o'qitishdan maqsad – talabalarga ayni paytda chorvachilik ozuqa bazasining mustaxkamlash va chorva mollarining omuxta yembop hamda boshqa ozuqalar bilan ta'minlash maqsadida nafaqat ozuqa o'simliklari, balki suv o'tlari, zamburug'lar, sanoat chiqindilari va boshqalar haqida fundamental tushunchalarni berish. O'simlik organini tuzilishi yo'nalishga mos fan bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, o'simliklarning tuzilishi, chorvachilik uchun asosiy ozuqa manbalari – dala va tabiiy o'tloqlardagi ozuqabop o'simliklar, shuningdek, ozuqa sifatida dalachilik qoldiqlari (somon, poxol, ovqatbop don va texnika ekinlarini qayta ishlash chiqindilari)dan foydalanish uslublarini aniqlash bo'yicha nazariy-amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatishdan iborat.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- oziqa ekinlaridan yuqori hosil yetishtirishni; oziqa tayyorlash texnologiyasini; mineral o'g'itlar me'yorlarini hisoblay olish va qo'llashni; sug'orish miqdorini bilishni; hosilni yig'ish va ularni saqlashni; yashil konveyer tizimini tuzishni; almashlab ekish, o'simliklarning yashash sharoiti, begona o'tlar va yilgarga qarshi kырash choralari haqida; yaylov, pichanzor o'simliklarining ekologik va biologik xysysiyatlari va ko'p yillik o'tlarning urug'chiligi haqida; Respublikada keng

tarqalgan tuproq tiplari, unumdorligi va meliorativ holatlari haqida *tasavvyriga ega bo'lishlari kerak*;

- zaharli va zararli o'simliklarni farqlay olishni; qish davriga oziqa saqlash usullari bilan tanishish; yem-xashak ekinlari yetishtirishni va yaylovlarni yaxshilash usullari bo'yicha *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*;

tabiiy o'tloqlardan foydalanish usullari, pichan tayyorlash, g'aramlash, silos bostirish yo'llarini va ularni saqlash texnologiyasi *malakalariga ega bo'lishi kerak*.

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, talabalarga chorva mollari uchun keng ishlatiladigan yem-xashak ekinlarining umumiy tavsifi ularning vakillari, almashlab ekish, chorvachilikda ishlatiladigan oziqalar, dala oziqachiligi, donli yem-xashak ekinlari, dukkakli don ekinlari, ildiz va tuganakmevali ekinlar, shirali ozuqalar, silosbop ekinlar, ekiladigan yem-xashak o'tlari, yashil konveyer, yaylov va pichanzorlar, pichanzorlar va yaylov o'simliklarning biologik va ekologik xususiyatlari, zaharli va zararli o'simliklar, tabiiy yaylovlar va ularni yaxshilash usullari, oziqalar tayyorlash va sifatini baholash, chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimni baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. "Fanning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari"			
1.1	"Fanning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari."	1.1.1. "Don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi" fanining predmeti va vazifalari	2

3 (qoniqarli) baho;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;

Fanning mohiyatini bilmaslik;

Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;

Mustaqil fikrlay olmaslik.

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

2. O.Mirzayev, Yem-xashak yetishtirish. Darslik. Toshkent, Mehnat, 2014 yil.
3. X.N.Atabaeva, O'simlikshunoslik. Darslik. Toshkent, Mehnat, 2015 yil.
4. M.Mahmudov, Q.Haydarov, Yaylovshunoslik. Darslik. Toshkent, 2010 y.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
5. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
9. H.N.Atabayeva, Z.K.Yuldosheva, A.M.Islamov. "Botanika yem-xashak yetishtirish agronomiya asoslari" Darslik Toshkent, "Yangi asr avlodi" 2008 yil.
10. O'.Pratov, E.S.Sulaymonov va boshqalar Botanika Toshkent, 2010 yil

Axborot manbaalari

1. [www. Ziyo.net.uz](http://www.Ziyo.net.uz).
2. www.veterinariya.medsinasi.uz
3. www.sea@mail.net21.ru
4. www.veterinarv@actavis.ru

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlay olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olga bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;
Olga bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

		1.1.2. "Don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi" fanning oldiga qo'ygan maqsadi 1.1.3. Donli va dukkakli yem – xashak ekinlarning xalq xo'jalik ahamiyati, ekin maydonlari, hosildorligi.	
2-modul. Oziqabop donli o'simliklar biologiyasi.			
2.1	Don va dukkali oziqabop o'simliklar biologiyasi	2.3.1 Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish, urchitish usullari, chatishtirish va duragaylash. Qarindosh urchitish. Tizim va oilalar bo'yicha urchitish. 2.3.2. Chorvachilikda naslchilik ishlari. Naslchilik ishini asosiy maqsadi va vazifasi. 2.3.3. Chorvachilik xo'jaliklarida zootexnikaviy hisob-kitob ishlarini yuritish. Qishloq xo'jalik hayvonlarini tanlash va juftlash, bonitirovka asoslari.	2
3- Modul. Donli yem-xashak ekinlarning umumiy tavsifi.			
3.1.	Xashaki bug'doy yetishtirish texnologiyasi.	3.1.1. Xashaki bug'doyning ahamiyati, tarixi, ekilish mintaqalari. 3.1.2. Xashaki bug'doy ning botanik tavsifi, biologik xususiyatlari. 3.1.3. Xashaki bug'doy yetishtirish texnologiyasining muxim elementlari.	2
Jami:			6

5.2. "Don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Xashaki bug'doyning oziqaviylik ahamiyati, sistematikasi va morfologiyasi.	1.1. Bug'doy ekinini turlari, ularning farqlarini, morfologik, biologik xususiyatlarini o'rgatish. 1.2. Bug'doy ekinini ahamiyati, oziqaviylik qimmatini. 1.3. Navlari hamda hosildorligini bilish bo'yicha ularda amaliy ko'nikmalar hosil qilish.	2
2.	Arpaning oziqaviylik ahamiyati, sistematikasi va morfologiyasi.	2.1. Arpa ekinini turlari, ularning farqlarini, morfologik, biologik xususiyatlarini	2

		o'rgatish. 2.2. Arpa ekinini ahamiyati, oziqaviylik qimmatini. 2.3. Navlari hamda hosildorligini bilish bo'yicha ularda amaliy ko'nikmalar hosil qilish.	
3.	Sulining oziqaviylik ahamiyati, sistematikasi va morfologiyasi.	3.1. Suli ekinini turlari, ularning farqlarini, morfologik, biologik xususiyatlarini o'rgatish. 3.2. Suli ekinining ahamiyati, oziqaviylik qimmatini. 3.3. Navlari hamda hosildorligini bilish bo'yicha ularda amaliy ko'nikmalar hosil qilish.	2
4.	Tritikalening oziqaviylik ahamiyati sistematikasi va morfologiyasi	4.1. Tritikalening ahamiyati, botanik ta'rifi, biologik xususiyatlari. 4.2. Tritikalening doni uchun, oraliq ekin sifatida, yashil massasi, ko'kati va silosi uchun ishlatilishi. 4.3. O'zbekistonda ekiladigan navlari bilan tanishtirish.	2
5.	Afrika tariqining oziqaviylik ahamiyati, sistematikasi va morfologiyasi	5.1. Afrika tariq'ining ahamiyati, botanik ta'rifi. 5.2. Afrika tariq'ining morfologik belgilarini, boshqa boshqoli don ekinlaridan farqlarini bilish. 5.3. Ozuqa birliklarini o'rganish.	2
6.	Xashaki no'xatning sistematikasi, morfologiyasi va navlarini o'rganish	6.1. Xashaki no'xatning ahamiyati, botanik ta'rifi. 6.2. Biologik xususiyatlari va ekiladigan navi bilan tanishtirish. 6.3. Ozuqa birliklarini o'rganish.	2
Jami:			12

VI. "Don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Hajmi (soatda)
1.	Bug'doy o'simliklarni oziqaviyligini ahamiyati.	Referat yozib tayyorlash	8
2.	Arpa yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
3.	Javdar o'simliklarni oziqaviyligini ahamiyati.	Referat yozib tayyorlash	8
4.	Suli yetishtirish texnologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	8
5.	Tritikale yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	8
6.	Makkajo'ri yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
7.	Oqjo'xori yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
8.	Tariq yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
9.	Sholi yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
10.	No'xat yetishtirish texnologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	8
11.	Loviya yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
12.	Mosh yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
13.	Ko'k no'xat yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
14.	Bargak yetishtirish texnologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	8
15.	Yeryong'oq yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	8
16.	Xashaki don-dukakli ekinlarni oziqaviylik xususiyatlari.	Referat yozib tayyorlash	8
17.	Yasmiq ekinlarning oziqaviylik xususiyatlari.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	8
18.	Burchaq ekinlarning oziqaviylik xususiyatlari.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	8
19.	Vika ekinlarning oziqaviylik xususiyatlari.	Referat yozib tayyorlash	4
20.	Lyupin ekinini oziqaviylik xususiyatlari.	Referat yozib tayyorlash	4
Jami:			152